

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร

ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1

ปลอดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5

Public Participation in the 20-year Development Plan of Bangkok

Metropolitan (2013 – 2032) Sub-strategic Issue 1.1 Pollution-free: PM2.5

¹ดวงชีวัน สวัสดิผล, ²จันทร์เพ็ญ พิงฉิม, ³มะลิวัลย์ คุณกระมุท

⁴สมชาย บุญมาเลิศ และ ⁵พรณิพา ธีระโรจนพงษ์

¹Duangsheewan Sawasdiphol, ²Junpen Phungchim, ³Maliwan Khunkramut

⁴Somchai Boonmalert and ⁵Phantipa Teerarojanapong

คณะนิติศาสตร์และการปกครอง มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

College of Law and Government, Ratanabundit University

E-mail: duangsh.sawas@gmail.com

Received February 16, 2023; Revised March 16, 2023; Accepted March 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการสนับสนุนจากสังคมเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสนับสนุนจากสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .922 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = .05$

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการสนับสนุนจากสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) 2) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสังคม ประกอบด้วย ด้านข้อมูลข่าวสาร ($\beta = .673$, $t = 24.151$, $p\text{-value} = .000$) ด้านประเมิน ($\beta = .300$, $t = 10.717$, $p\text{-value} = .000$) และด้านอุปกรณ์ ($\beta = .238$, $t = 8.548$, $p\text{-value} = .000$) อธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี

(พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 ได้ร้อยละ 85.2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .00 3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดสัมมนาให้ความรู้แก่คนในชุมชนควรจัดฝึกอบรมวิธีการดูแลตัวเองจากฝุ่น PM2.5

คำสำคัญ: การสนับสนุนทางสังคม; การมีส่วนร่วม; แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร; ฝุ่น PM 2.5

Abstract

The purposes of this article are 1) the level of social support of the 20-year development plan of Bangkok (2013 – 2032) Sub-strategic issue 1.1 Pollution-free: PM2.5 and 2) the relationship between social support factors and public participation of the 20-year development plan of Bangkok (2013 – 2032) Sub-strategic issue 1.1 Pollution-free: PM2.5 The samples are 400 people who live in Bangkok district, Bangkok. The tool used was a questionnaire with a confidence value of .922. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. Using multiple regression analysis, statistical significance was set, $\alpha = .05$ and content analysis.

The study found that 1) the overall level of social support at a high level (mean 3.75). 2) social support factors consisting of information ($\beta = .673$, $t = 24.151$, $p\text{-value} = .000$), assessment ($\beta = .300$, $t = 10.717$, $p\text{-value} = .000$) and tools ($\beta = .238$, $t = 8.548$, $p\text{-value} = .000$). which would explain the variation in public participation on the 20-year development plan of Bangkok (2013 – 2032) Sub-strategic issue 1.1 Pollution-free: PM2.5 85.2 percent at the statistical significance level .00. 3) Suggestions on fire knowledge namely, should organize seminars to educate people in the community, should provide training on how to take care of themselves from PM2.5.

Keywords: social support; participation; Bangkok Metropolitan Development Plan; Dust PM 2.5

บทนำ

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี เป็นการจัดทำแผนวิสัยทัศน์ของประชาชนเพื่อการพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี เพื่อก้าวสู่ความเป็นรูปธรรมนำพากรุงเทพมหานครเจริญเติบโตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) กลายเป็นมหานครแห่งเอเชีย

ในปี พ.ศ. 2575 ปี สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร และคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดทำแผนวิสัยทัศน์ของประชาชนเพื่อการพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี ขึ้นเมื่อเมื่อ พ.ศ. 2555 และจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2552 – 2563) ดังนั้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี จึงสามารถนำสิ่งที่มียู่แล้วนี้มาพัฒนาเป็นแผนยุทธศาสตร์กรุงเทพมหานครต่อไปได้ ภาพฝันของเมืองกรุงเทพมหานครฯ ใน 20 ปีข้างหน้าเมืองกรุงเทพมหานครจะก้าวขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งเอเชีย เป็นพลังสำคัญขับเคลื่อนเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในทวีปเอเชีย คนทั่วโลกจะนึกถึงกรุงเทพมหานคร ในฐานะเมืองชั้นนำในด้านเศรษฐกิจ ภาครัฐบริการ ความปลอดภัย ความสวยงาม สะดวกสบายน่าอยู่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงมีเอกลักษณ์ด้านความเรียบง่าย มีเสน่ห์ และมีชีวิตชีวา “มหานครแห่งเอเชีย” มียุทธศาสตร์หรือวิสัยทัศน์ 6 มิติ ประกอบด้วย 1. มหานครปลอดภัย 2. มหานครสีเขียว สะดวกสบาย 3. มหานครสำหรับทุกคน 4. มหานครกะทัดรัด 5. มหานครแห่งประชาธิปไตย 6. มหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ (Strategy and Evaluation Department, 2018)

ในด้านที่ 1. มหานครปลอดภัย ได้พูดถึงเมืองกรุงเทพมหานครฯ ที่มีระบบการจัดการน้ำเสียและระบายน้ำ ระบบจัดการขยะ ระบบการควบคุมฝุ่นละออง กลิ่น และสารเจือปนในอากาศ และระบบการควบคุมระดับเสียงในเขตเมืองที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วพื้นที่เขตเมือง ภายในปี พ.ศ. 2575 คุณภาพแหล่งน้ำธรรมชาติในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มคุณภาพดีขึ้นและมีปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ที่ทำให้สิ่งมีชีวิตในน้ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ มีการบริหารจัดการมูลฝอยและของเสียอันตรายด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management) โดยการนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) และทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ (residue) ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต มีฝุ่นละอองและสารเจือปนไม่เกินค่ามาตรฐานและระดับเสียงที่เกิดจากยานพาหนะเครื่องจักรกล รวมถึงเสียงที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ไม่เกินค่ามาตรฐาน โดยกรุงเทพมหานครมีความมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟู แก้ไข และพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพน้ำ การขจัดขยะ ควบคุมปริมาณฝุ่นละอองสารเจือปนในอากาศ และเสียงรบกวนให้กลับสู่สภาพตามธรรมชาติเช่นเดิมมากที่สุด เพื่อให้เป็นเมืองน่าอยู่ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน (Strategy and Evaluation Department, 2018)

บทบาทของประชาชนซึ่งเป็นคนที่ได้ประโยชน์จากแผนพัฒนาฯ มากที่สุดกลับหายไป จากแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฯ ตั้งแต่ขั้นร่วมคิดและกำหนดวิสัยทัศน์ออกแบบเมืองที่ตนเองต้องอยู่โดยตรง ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาเมืองสะท้อนให้เห็นวิธีการทำงานของระบบรัฐบาล เพื่อไม่ให้แผนพัฒนากรุงเทพมหานครกลายเป็น “คู่มือ” กำกับกับการปฏิบัติงาน ของข้าราชการ ดังที่เป็นมา คณะผู้วิจัยจึงต้องการสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย โดยมุ่งเน้นในส่วนของปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ซึ่งเป็นปัญหามลพิษอากาศ ที่อาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและ

เสียชีวิต ทั้งจากโรคระบบทางเดินหายใจ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบตา ระบบผิวหนัง นอกจากนี้ฝุ่นละอองขนาดเล็กยังเพิ่มความเสี่ยงของอัตราการตายจากภาวะเส้นเลือดอุดตันในสมอง ข้อมูลการเฝ้าระวังคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10) ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ก่อให้เกิดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และผู้ที่อยู่อาศัยในเขตใกล้ริมถนนอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการเจ็บป่วยมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยไกลออกไป (Intrarakamheng, 2019) เพื่อนำผลการศึกษามานำเสนอต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านมหานครปลอดภัยให้ปรับและวางแผนการแก้ปัญหาจากเสียงสะท้อนของประชาชนที่แท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสนับสนุนจากสังคมเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย กรณีสถานที่ PM 2.5
2. เพื่อศึกษาผลของปัจจัยการสนับสนุนจากสังคมที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย กรณีสถานที่ PM 2.5

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่อาศัยในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีระดับการสนับสนุนจากสังคมเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย กรณีสถานที่ PM 2.5 อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย กรณีสถานที่ PM 2.5

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด (King Prajadhipok's Institute, 2015) ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับต่ำสุด เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการ เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่างๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุม โดยประชาชนเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นขั้นตอนในกระบวนการที่สำคัญมากที่จะได้มาซึ่งปัญหาที่แท้จริงความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่รัฐกำลังดำเนินการว่ามีผลกระทบต่อชุมชนทางตรงหรือทางอ้อม หากเป็นผลกระทบโดยตรง ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายระดับและหลายครั้งเพื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ก่อนวางแผนออกนโยบายต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กัน ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งด้านอารมณ์สังคม สิ่งแวดล้อม ข้อมูลข่าวสาร ทำให้รู้สึกได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Prasitvet & Upasen, 2018) การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม คือสมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อน ที่ให้ผู้ที่ได้รับแรงสนับสนุนเกิดความรู้สึกผูกพัน เชื่อว่ามีคนรักมองเห็นคุณค่าและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเครียดและความเจ็บป่วยได้ส่งผลให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (Teerathanachaiyakul, 2019) และเป็นการได้รับความช่วยเหลือที่มีแก่บุคคล และกลุ่มที่สามารถใช้เป็นเกราะป้องกันเหตุการณ์และสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายในชีวิต และสามารถใช้เป็นแหล่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิต (Sriannun,

2017) และเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ประกอบด้วย การให้การดูแลและความเชื่อถือไว้วางใจ การยอมรับเห็นถึงคุณค่าและการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ (Tungthongswang, 2020) การสนับสนุนทางสังคมเป็นแนวคิดทางด้านจิตสังคมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้บุคคลให้ความช่วยเหลือกันในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ประกอบด้วย (Tungthongswang, 2020) คือ 1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อนำไปใช้เป็นทางเลือก 2) การสนับสนุนด้านอารมณ์ ก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ หรือบริการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวก และ 4) การสนับสนุนด้านการประเมินค่า เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการให้การยอมรับเป็นกำลังใจในการปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องต่อไป

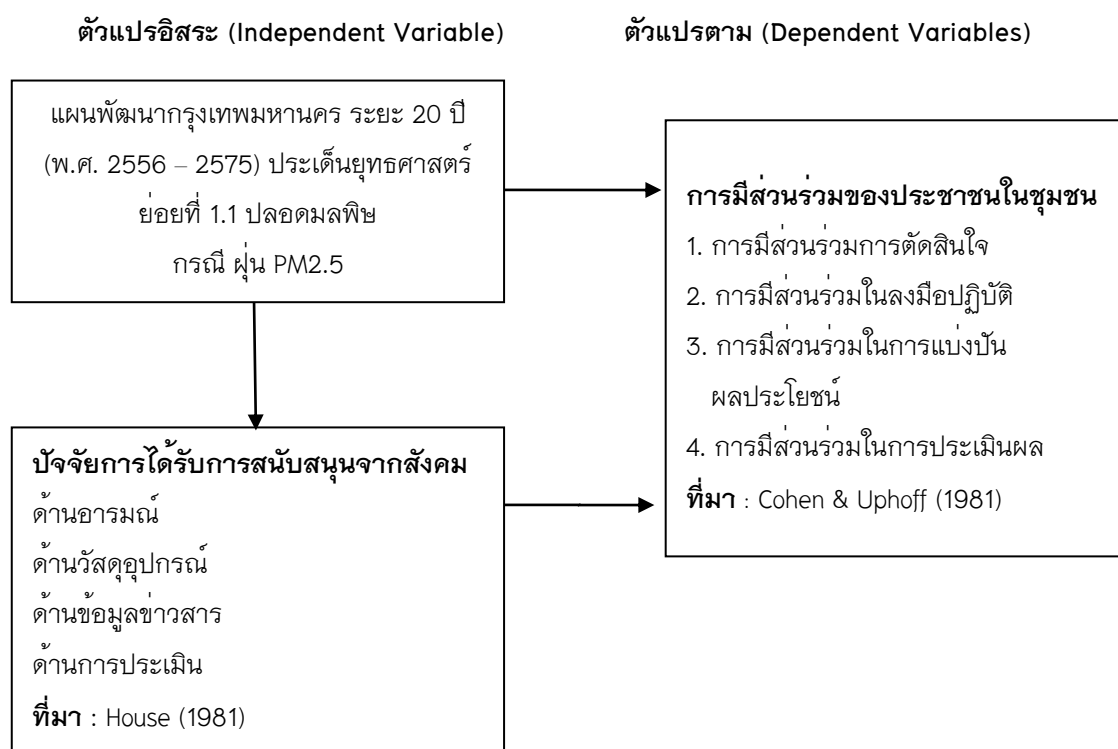
สรุปว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการสร้างความมีตัวตนของบุคคลต่อสังคมที่อาศัยอยู่ ด้วยวิธีการออกความคิดเห็นการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยการสนับสนุนนั้นมักมาจากความเชื่อ การได้รับผลประโยชน์ หรือได้รับผลเสียร่วมกันจะมีการสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อรักษาความเชื่อ และผลประโยชน์ร่วมกันไว้

แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ที่ 1.1 ปลดมลพิษ

แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556–2575) ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาให้กรุงเทพมหานคร ก้าวขึ้นสู่การเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” ในปี 2575 ทิศทางการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพฯ ที่เคยจำกัดอยู่เฉพาะหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ได้เปิดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แม้ในความเป็นจริงจะยังมีข้อจำกัดในขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากเป็นเพียงขั้นตอนรับฟังความคิดเห็นมากกว่าการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นรายละเอียด รวมทั้งเรื่องเวลาที่เร่งรัด ข้อจำกัดเรื่องช่องทางให้คนกรุงเทพฯ สามารถเสนอความคิด และข้อเสนอแนะร่วมพัฒนาถิ่นที่อยู่ของตัวเอง วิสัยทัศน์กรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 ที่เรียกว่า “มหานครแห่งเอเชีย” นั้น มีทั้งมุมกว้างและมุมลึกประกอบกัน ในมุมกว้างวิสัยทัศน์กรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 ประกอบด้วย ประเด็นวิสัยทัศน์ 6 ด้าน การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของวิสัยทัศน์และมาตรการขับเคลื่อนหลักออกเป็น 4 ระยะ ระยะเวลา 5 ปี ในช่วง 5 ปีแรก เมืองกรุงเทพฯ จะเป็นมหานครที่ปลอดภัย ในช่วง 10 ปี หลังจากนั้นเมืองกรุงเทพฯ จะก้าวขึ้นสู่การเป็นมหานครที่มีความสะดวกสบาย ประหยัดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นมหานครสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นชาวกรุงเทพฯ หรือผู้มาเยือน ในช่วง 15 ปี หลังจากนั้นเมืองกรุงเทพฯ จะปรับตัวในเชิงโครงสร้างทางกายภาพของเมือง จากเมืองที่มีศูนย์กลางเดี่ยวไปเป็นกลุ่มเมืองหลาย ๆ เมืองกระจายตัวออกไปทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครในปัจจุบันและเมืองรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร เชื่อมต่อกันเป็นโครงข่ายเมือง โดยระบบขนส่งมวลชนที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ในช่วง 20 ปี ข้างหน้านี้ เมืองกรุงเทพฯ จะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการศึกษาเรียนรู้ การลงทุน การขนส่ง การค้า และวัฒนธรรม ฯลฯ ของทวีปเอเชีย (Strategy and Evaluation Department, 2018)

ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย 1.1 ปลอดภัยตามแผนวิสัยทัศน์ของประชาชนเมืองกรุงเทพฯ ต้องมีระบบการจัดการน้ำเสียและระบายน้ำ ระบบจัดการขยะ ระบบการควบคุมฝุ่นละออง กลิ่น และสารเจือปนในอากาศ และระบบการควบคุมระดับเสียงในเขตเมืองที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วพื้นที่เขตเมือง (Strategy and Evaluation Department, 2018) ฝุ่นละอองในอากาศ (Particulate Matter หรือ PM) สารเคมีหลากหลายชนิดที่แขวนลอยอยู่ในอากาศ ฝุ่นละออง PM 2.5 เป็นฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Fine particle) สามารถแขวนลอยในอากาศได้นานเป็นเวลาหลายวันจนถึงหลายสัปดาห์ ได้แก่ ซัลเฟตไอออน (SO₄) ไนเตรตไอออน (NO₃) แอมโมเนียมไอออน (NH₄) ธาตุคาร์บอน (Element carbon) คาร์บอนอินทรีย์และโลหะที่ต้องได้รับการจัดการ โดยการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2562 มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง” ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในภาพรวมของประเทศ และพื้นที่วิกฤติโดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันทุกภาคส่วนด้วย 3 มาตรการ โดยสรุปดังนี้ (Pollution Control Department, 2019) มาตรการที่ 1 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (การแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วนและในช่วงวิกฤต) มาตรการที่ 2 เป็นการป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง การแก้ไขปัญหาในระยะสั้น (62 – 64) และระยะยาว (65 – 67) จากยานพาหนะ การเผาในที่โล่ง ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การก่อสร้างและผังเมืองและภาคครัวเรือน และมาตรการที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษ (การแก้ไขปัญหาในระยะสั้น (64 – 64) และระยะยาว (65 – 67)) พัฒนาเครือข่ายการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ ทบพวนหรือปรับปรุง กฎหมายหรือมาตรฐานหรือแนวทางปฏิบัติ และพัฒนาระบบฐานข้อมูลหรือระบบคาดการณ์ เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเน้นศึกษาแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย ย่อยที่ 1.1.1 ปลอดภัย ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสังคม ประกอบด้วย ด้านอารมณ์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมิน (House, 1981) และการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วม เสียสละ ในการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen & Uphoff, 1981)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย ย่อยที่ 1.1.1 ปลอดภัยกรณีฝุ่น PM 2.5 ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสังคม ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .922

3) ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน ที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ในสมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่อาศัยในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีระดับการสนับสนุนจากสังคมเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 อยู่ในระดับมาก ใช้ค่าสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 โดยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยการวิเคราะห์แบบพหุคูณ (Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = .05$ การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Contents Analysis) และสรุปเป็นความถี่

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 ที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 ที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 81.0 มีอายุระหว่าง 41– 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 58.0 มีอาชีพรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 42.5 และอาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 6. ตามลำดับ มีระดับความรู้ ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนา กรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 อยู่ในระดับมาก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลอดภัย พิษ ควันพิษ PM 2.5 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการสนับสนุนจากสังคม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณาด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.82) รองลงมาคือ ด้านการประเมิน (ค่าเฉลี่ย 3.75) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.74) และด้านอารมณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและค่าสถิติทดสอบความสำคัญของปัจจัยการสนับสนุนจากสังคม สำหรับพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5

ตัวพยากรณ์	สัมประสิทธิ์การถดถอย		SE	t	Sig.
	B	β (เบตา)			
(Constant)	.931		.099	9.387	.000
ด้านอารมณ์ (x1)	-.004	-.006	.020	-.199	.842
ด้านอุปกรณ (x2)	.142	.238	.017	8.548	.000*
ด้านข้อมูลข่าวสาร (x3)	.421	.673	.017	24.151	.000*
ด้านประเมิน (x4)	.203	.300	.019	10.717	.000*
R = .852a R ² = .726 Adj. R ² = .723 F = 261.360 Sig. = .000** Durbin-Watson = 1.054					

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่า ค่าสถิติ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.054 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ตัวแปรอิสระ 4 ด้าน มี 3 ด้าน คือ ด้านอุปกรณ ($\beta = .238$, $t = 8.548$, $p\text{-value} = .000$) ด้านข้อมูลข่าวสาร ($\beta = .673$, $t = 24.151$, $p\text{-value} = .000$) และด้านประเมิน ($\beta = .300$, $t = 10.717$, $p\text{-value} = .000$) ที่นำมาอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 ได้ร้อยละ 85.2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .00 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการสนับสนุนจากสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือด้านการประเมิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านอารมณ์ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและเกิดขึ้นบ่อยจนหน่วยงานของรัฐต้องเร่งทำความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน ในด้านการป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 การระงับการใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข่าว การลงประชาสัมพันธ์ในชุมชน ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่บางกะปิ กรุงเทพมหานคร จึงรู้สึกว่าได้รับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ จากสังคมมากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนด้านการประเมินซึ่งประชาชนในพื้นที่บางกะปิ กรุงเทพมหานคร เห็นว่าตนได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นอันดับรองลงมา อาจเป็นเพราะว่าการเจ็บป่วยจากฝุ่น PM 2.5 ที่คนในชุมชนสัมผัสได้ด้วยตนเอง เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยประเมินสถานการณ์ความรุนแรงของแต่ละครั้งที่มีการแจ้งเตือน แม้

บางครั้งระดับความรุนแรงจะเป็นสีเหลือง แต่เมื่อออกไปทำกิจกรรมกลางแจ้งโดยไม่สวมหน้ากากอนามัยที่กันฝุ่น PM 2.5 ก็จะทำให้เกิดอาการแสบคอ หรือสวมแต่อยู่เป็นเวลานานก็จะมีอาการ ซึ่งคนในชุมชนจะแจ้งเตือนกันภายในชุมชน ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมซึ่งยังไม่ชัดเจนเท่าการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้นเหตุของการเกิดมลพิษฝุ่น PM 2.5 ยังต้องช่วยกันที่สาเหตุการเกิดการลดการเผาในที่โล่งแจ้ง การตรวจเครื่องยนต์ของรถที่ใช้ขับซึ่งไม่ให้ปล่อยควันดำ รวมถึงการปลูกต้นไม้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนความรู้ความเข้าใจ ไม่ออกมาในรูปแบบของอุปกรณ์ที่ภาครัฐจะลงไปจัดเตรียมได้อย่างชัดเจน ในด้านสุดท้าย คือด้านอารมณ์ประชาชนในเขตบางกะปิรู้สึกว่าการได้รับการสนับสนุนจากสังคมหรือภาครัฐ น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผลกระทบของฝุ่น PM 2.5 จะออกมาในทางสุขภาพมากที่สุด เป็นการยากที่ภาครัฐจะยืนยันความปลอดภัยให้ชุมชนรู้สึกผ่อนคลายได้ เนื่องจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขได้ทำการศึกษาผลกระทบของ PM 2.5 ในกรณีบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรงจะส่งผลที่ต้องใช้เวลาในการสะสมฝุ่น PM 2.5 ในระยะยาว ดังนั้นไม่ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนด้านอารมณ์โดยการสร้างความเชื่อมั่นอย่างไร ประชาชนย่อมขาดความไว้วางใจในระยะเวลานานขึ้น ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiyasarn (2022) เรื่อง นโยบายการจัดการมลพิษทางอากาศ กรณีฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ PM 2.5 ในส่วนของประชาชนคือ การใช้รถยนต์ส่วนบุคคลจำนวนมากบนท้องถนนมีการใช้ระบบขนส่งสาธารณะจำนวนน้อย ทำให้การจราจรติดขัดเกิดการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ปล่อยควันพิษออกมา รวมถึงการเผาในที่โล่ง ทั้งทางการเกษตรทั้งเผาขยะแล้วแต่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ทั้งนี้ในส่วนของเอกชนก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหานี้ทั้งรูปแบบของโรงงาน รูปแบบการค้าต่างเชิงพาณิชย์ เริ่มตั้งแต่การผลิตจนถึงการส่งของถึงมือลูกค้า ทุกหน่วยงานภาครัฐ ทุกรัฐบาลนั้นต้องมีหน้าที่ในการใช้อำนาจหน้าที่โดยชอบตามกฎหมาย บังคับใช้กฎหมายกฎระเบียบกับประชาชนและเอกชน อย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์โดยรวม เพราะไม่ว่าจะมีนโยบายหรือมาตรการการจัดการมลพิษทางอากาศใดๆที่มีการกำหนดขึ้นมาทั้งที่เป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว เพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหานี้ขึ้นอีก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenram and Phoochinda (2021) เรื่อง ทักษะจิตของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการแก้ไขปัญหา PM 2.5 อยู่ในระดับมาก ทักษะจิตของประชาชนต่อแนวทางแก้ไขปัญหา PM 2.5 อยู่ในระดับมากที่สุด ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และความคิดเห็นของประชาชนมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหา PM 2.5 จากทัศนคติของประชาชน ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ PM 2.5 2) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุและผลกระทบ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Intrarakamheng (2019) เรื่อง การจัดทำสถานการณ์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ

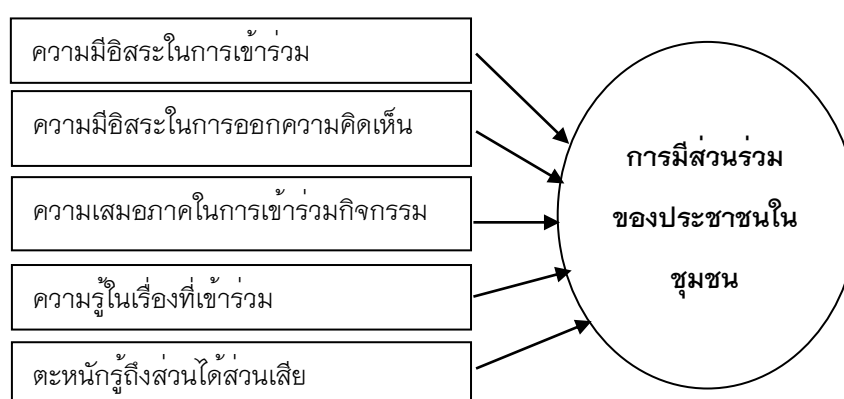
จากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พบว่า ระดับความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมทั้งโดยภาพรวม และรายด้าน 4 ด้านคือ ด้านการเข้าถึงข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม การเข้าใจข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบข้อมูลอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านการตัดสินใจเพื่อป้องกันสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สมมุติฐานข้อที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดดมพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 เกิดจากปัจจัยการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุนด้านประเมิน และด้านอุปกรณ์ ตามลำดับ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่รัฐสามารถจัดให้กับชุมชนได้ง่าย รวดเร็วและเข้าถึงได้เป็นอันดับแรก เมื่อคนในชุมชนได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ ฝุ่น PM 2.5 ก็จะทำให้เกิดการประเมินว่าตนจะต้องดำเนินกิจกรรมทางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดดมพิษ กรณี ฝุ่น PM 2.5 ในชุมชนของตนต่อไปอย่างไร เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ลดมลพิษทางอากาศ ลดการเผาในที่แจ้ง ลดการปล่อยควันดำ ลดเวลาในการทำกิจกรรมกลางแจ้ง เมื่อมีการแจ้งเตือนระดับสีเหลืองขึ้นไป และเลือกอุปกรณ์ในการดูแลสุขภาพของชุมชนได้ถูกต้อง เช่น การเลือกใช้หน้ากากอนามัยที่สามารถป้องกันฝุ่น PM2.5 การเลือกใช้รถโดยสารสาธารณะแทนการใช้รถส่วนตัวอันเป็นเหตุให้ฝุ่นละอองมีความหนาแน่น รวมถึงใส่ใจดูแลความสะอาดของแหล่งน้ำในชุมชน สวนสาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenram and Phoochinda (2021) เรื่อง ทักษะคติของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และความคิดเห็นของประชาชน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหา PM2.5 จากทัศนคติของประชาชน ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ PM2.5 2) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุและผลกระทบ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aeobsaphap (2021) เรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศ ในกรุงเทพมหานคร พบว่าสาเหตุของการเกิดมลพิษ ทางอากาศในกรุงเทพมหานคร เกิดจาก 1) การเผาไหม้เชื้อเพลิง ทั้งยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์เบนซินหรือดีเซล และโรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยสารมลพิษที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ น้ำเสีย สารมลพิษ และขยะมูลฝอย 2) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร เป็นที่ราบลุ่มมีจำนวนประชากรหนาแน่นและใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางจำนวนมาก ทำให้เกิดมลพิษ ผลกระทบต่อมลพิษทางอากาศ คือ 1) ผลกระทบด้านสุขภาพ เมื่ออยู่ในบริเวณที่มีปริมาณฝุ่นละอองหนาแน่นจะเกิดอาการแสบตา หายใจไม่สะดวก ส่งผลให้เป็นโรคระบบทางเดินหายใจ หรือเป็นไข้หวัด 2) ผลกระทบต่อสภาพบรรยากาศทั่วไป สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่าข้อมูลที่ภาครัฐให้กับประชาชนมีความ

เหมาะสมและโปร่งใสในระดับหนึ่ง โดยมีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการ/กิจกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า บุคลากรและ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานทำให้การมีส่วนร่วมไม่ครอบคลุม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vatthanachote and Nakfon (2022) เรื่อง การวิเคราะห์เครือข่ายนโยบายในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะสีเขียวในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนงานพัฒนาพื้นที่สาธารณะสีเขียวในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นในลักษณะตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยมีกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานภาครัฐที่เป็นตัวแสดงหลักในการพัฒนา เนื่องด้วยเป็นหน่วยงานที่มีการกิจและอำนาจหน้าที่ในการบริหารเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเมืองในเขตพื้นที่ โดยมีหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และหน่วยงานนอกภาครัฐ ทั้งภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ หน่วยงานภาคประชาสังคม และสมาคม/ชุมชนที่อยู่ในย่าน เข้ามาสนับสนุนในการร่วมสนับสนุนหลากหลายรูปแบบ เช่น การร่วมดำเนินงาน การวิจัยพื้นที่ การอบรมให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากรในการออกแบบ เพื่อเข้ามาร่วมสนับสนุนให้กับทางเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความมีอิสระในการเข้าร่วม หมายถึง ทุกคนที่เป็นสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมได้โดยไม่แบ่งกลุ่ม ไม่จัดลำดับชั้นทางสังคม

ความมีอิสระในการออกความคิดเห็น หมายถึง ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างตรงไปตรงมาไม่อยู่ภายใต้กลุ่ม หรือเงื่อนไขทางชุมชน

ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง สมาชิกทุกคนในชุมชนเมื่อเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ถือว่ามีส่วนได้ส่วนเสียเท่ากัน มีสิทธิในการออกความคิดเห็น เสนอแนวคิด ได้อย่างเสมอภาคกัน และมีสิทธิในการรับรู้การดำเนินการทุกขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกัน

ความรู้ในเรื่องที่เข้าร่วม หมายถึง ก่อนที่สมาชิกในชุมชนจะเข้าร่วมกระบวนการการมีส่วนร่วมควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะดำเนินการ โดยทางรัฐเป็นผู้ให้ความรู้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ชุมชนก่อนมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตระหนักถึงผลได้ผลเสีย หมายถึง สมาชิกในชุมชนต้องรับรู้ถึงข้อดี ข้อเสียของผลการมีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นการตัดสินใจ วางแผน ร่วมออกแบบนโยบาย และแผนงานตามผลที่ตนจะได้รับ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดมลพิษ กรณีฝุ่น PM 2.5 พบว่าประชาชนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 – 2575) ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1.1 ปลดมลพิษในระดับมาก ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสังคม ที่ชุมชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐมากที่สุดคือด้านข้อมูลข่าวสาร รองลงมาคือด้านประเมินและด้านอุปกรณ์ นอกจากนี้ต้องการให้จัดสัมมนาความรู้แก่คนในชุมชน จัดฝึกอบรมวิธีการดูแลตัวเองจากฝุ่น PM 2.5 โดยการศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่จะทำให้ชุมชนเข้าสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ความมีอิสระในการเข้าร่วม ความมีอิสระในการออกความคิดเห็น ความเสมอภาคในการเข้าร่วม ความรู้ในเรื่องที่เข้าร่วม และการตระหนักถึงส่วนได้ส่วนเสีย หากกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องความมีอิสระในการออกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้เกียรติเคารพในความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกันประชาชนในชุมชนจะเกิดความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ของการมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือให้ความสำคัญกับกิจกรรม โครงการที่หน่วยราชการจัดในชุมชนทั้งนี้ประชาชนในชุมชนบางกะปิมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุและภัยต่อสุขภาพที่เกิดจากฝุ่น PM 2.5 และมีความต้องการป้องกัน แก้ไขปัญหาในชุมชนของตนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรส่งเสริมข่าวสารในการเฝ้าระวังฝุ่น PM 2.5 อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญในระดับมาก หากขาดช่วงหรือขาดความใส่ใจในการเสริมความรู้ความเข้าใจอาจทำให้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 ไม่ได้รับความสนใจ ประชาชนกลับสู่พฤติกรรมเคยชินการป้องกันการแก้ปัญหาหมอกพิษ เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความเข้าใจและเวลา ความร่วมมือจากชุมชนเป็นสำคัญ หน่วยงานภาครัฐจึงไม่ควรหยุดเสริมความรู้ความเข้าใจ

2. ภาครัฐควรจัดหาอุปกรณ์ตรวจวัดค่าฝุ่น PM 2.5 ติดตั้งภายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนทราบความเปลี่ยนแปลงหลังปรับปรุงพฤติกรรม เป็นกำลังใจทางบวกในการรณรงค์ชุมชนจัดปัญหาฝุ่น PM 2.5

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน
2. ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบความคิดเห็นเชิงลึกของผู้นำชุมชน และผู้ทำหน้าที่ปกครองชุมชน เพื่อทราบผลกระทบและความต้องการที่แท้จริง

References

- Aoeksaphap, S. (2021). The Process of Public Participation in Air Pollution Prevention and Solution in Bangkok. *Journal of Public Administration and Social Management*, 1(1), 27–38.
- Chaiyasarn, S. (2022). *Air Pollution Management Policy In case of particulate matter smaller than 2.5 Micron (PM2.5) in Bangkok*[Master's Thesis, Ramkhamhaeng University].
http://www.mpm.ru.ac.th/Documents/Article_MPM18/38.pdf
- Charoenram, S., & Phoochinda, W. (2021). Attitudes of People Towards the Guideline of PM2.5 Solving in Bangkok. *Rajabhat Rambhai Barni Research Journal*, 15(2), 70–78.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- House, J.S. (1981). *Work Stress and Social Support*. Addison–Wesley.

- Intrarakamheng, A. (2019). *Creating the Situations Report of Environmental Health Literacy on Preventing the Health Impacts from Dust Particulate Matter of Less Than 2.5 Micrometers (PM2.5) of Village Health Volunteers in Ecological Industrial Urban Areas* (Research report), Srinakharinwirot University. <http://bsris.swu.ac.th/upload/319381.pdf>
- King Prajadhipok's Institute. (2015). *Public Participation*. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?>
- Pollution Control Department, Ministry of Natural Resources and Environment. (2019). *Measures to Prevent and Solve PM 2.5 Dust Problems*. <https://www.pcd.go.th/>
- Prasitvet, P., & Upasen, R. (2018). The Effect of Social Support Program Combined with Physical Exercise on Quality of Life in Major Depressive Disorder Patients. *Nursing Journal*, 46, 70–82.
- Sriannun, I. (2017). *Creative Commons Attribution–Non–Commercial–No Derivatives 3.0 Thailand License*. <http://www.thai-explore.net/searchdetail/>
- Strategy and Evaluation Department, Bangkok Metropolitan Administration. (2018). *20–Year Bangkok Development Plan, Phase 2 (2018 – 2022)*. https://officialadmin.bangkok.go.th/upload/file_IsTjdEbawv_104120.pdf
- Teerathanachaiyakul, K. (2019). *The Influence of Social Support and Quality of Life on Happiness of Elderly People in Bangkok Pathum Thani Nonthaburi and Samut Prakan* (Research report), Sripatum University. <http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/6670/1/565755.pdf>
- Tungthongswang, T. (2020). *Social support of University of COVID–19 of students at Silpakorn University, Wang Tha Phra* (Research paper), Silpakorn University. www.researchgate.net/profile/Psychology–And–Guidance–Silpakorn–2/publication/348364613
- Vatthanachote, P., & Nakfon, P. (2022). *A Policy Network Analysis of Green Public Space Development in Bangkok*[Master's thesis, Srinakharinwirot University]. www.researchgate.net/profile/Psychology–And–Guidance–Silpakorn–2/publication/348364613